

John Steinbeck

RŪSTYBĒS KEKĒS

I

Į raudonąjį Oklahomos kraštą ir į dalį pilkojo paskutiniai lietūs iškrito švelniai, neprakirsdami randuotos žemės. Upeliukų žymės kryžmai suraižė plūgai. Paskutiniai lietūs greitai sudaigino kukurūzus, pakelėse išbarstė piktžolių santalkas ir žolynus, tad pilkasis ir tamsiai raudonas kraštas ėmė nykti po žalumos dangą. Gegužės pabaigoje dangus išblyško, o pavasarį taip ilgai aukštomis kaugėmis kaboję debesys išsisklaidė. Diena iš dienos augančius kukurūzus svilino saulė, kol kiekvieno žalio durtuvėlio pakraštėliai parudo. Debesys atplaukdavo ir nuplaukdavo, o netrukus jau nė nebemėgino. Žolių žaluma saugodamasi patamsėjo ir žolės daugiau nebeplito. Žemės paviršius sukrekėjo, pasidengė plona, kieta pluta, o išblyškus dangui išblyško ir žemė, raudonajame krašte paliko rausva, pilkajame — balta.

Vandens įrėžti grioveliai žemėje uždulko, liko vien plonytės srovelės. Goferai ir skruzdžių liūtai sukeldavo mažulytes griūtis. O jaunų kukurūzų lapeliai, kasdien talžomi aštrios saulės, paliko nebe tokie standūs ir statūs — iš pradžių truputį pasviro, o paskui, silpsniant vidurinėms jėgos gyslelėms, kiekvienas lapelis nulinko. Tada atėjo birželis, saulė plieskė dar įnirtingiau. Rudi kukurūzų lapų pakraštėliai išsiplėtė ir priartėjo prie vidurinių gyslelių. Nubrizgusios piktžolės ėmė trauktis prie šaknų. Oras išretėjo, dangus dar labiau išblyško, kasdien blyško ir žemė.

Keliuose, kuriais važiuodavo kinkiniai, kur žemę maldavo ratai ir trankydavo žirgų kanopos, pratrūko žemės pluta ir sukilo dulkės. Visa, kas judėdavo, keldavo dulkes į orą: einantis žmogus pakeldavo ploną sluoksnį iki liemens, vežimas pakeldavo dulkes

sulig pat tvoros viršumi, o automobilis paskui save užvirindavo visą debesį. Paskui dulkės dar ilgai nenusėdavo.

Įpusėjus birželiui, iš Teksaso ir nuo Jlankos atplaukė didieji debesys — aukšti, sunkūs, pritvinkę lietaus. Vyrų laukuose keldavo akis į debesis, uosdavo juos, laikydavo iškėlę drėgnus pirštus, tikrindami vėjo kryptį. O arkliai, pakilus debesims, baidydavosi. Lietaus debesys truputį pakrapnojo ir nuskubėjo į kažkurį kitą kraštą. Dangus vėl liko blyškus, plieskė saulė. Ten, kur krito lietaus lašai, dulkėse liko krateriai, o ant kukurūzų atsirado švarių taškeliai, — ir tiek.

Lietaus debesims įkandin pūtė švelnus vėjas, ginęs juos šiaurėn, — toksai vėjelis, kuris tyliai šnarino džiužtančius kukurūzus. Praslinko diena ir vėjas sustiprėjo, pūtė nuolat, be gūsių. Dulkės nuo kelių išpuro, išsklido ir nusileido ant žolių palei laukus, šiek tiek nusileido ir ant laukų. Dabar vėjas pasidarė stiprus ir aršus, kukurūzų laukuose jis ėmė taršyti lietaus pluta. Pamažu dangų aptemdė sumišusios dulkės, o vėjas šiaušė žemę, kėlė dulkes ir nešė tolyn. Vėjas stiprėjo. Lietaus pluta suižo, nuo laukų kylančios dulkės pilkomis plunksnomis kilo į dangų tarsi tingūs dūmai. Kukurūzai kėlė vėją sausai čežėdami. Smulkiausios dulkelės ne sėdo atgal ant žemės, bet pradingdavo temstančiame danguje.

Vėjas stiprėjo, švilpavo po akmenimis, draikė šiaudus ir senus lapus, net žarstė nedidelius grumstelius, skriedamas virš laukų ir žymėdamas kelią. Oras ir dangus temo, saulė pro juos švietė raudonai, oras ėmė skaudžiai gelti. Naktį vėjas virš žemės skriejo greičiau, klastingai rausėsi po kukurūzų šaknelėmis, o kukurūzai grūmėsi su vėju nusilpusiais lapais, kol jis galutinai iškapstydavo šaknis, — tada kiekvienas stiebas nuilsęs guldavo žemės link, rodydamas vėjo kryptį.

Išaušo, bet diena neatėjo. Pilkame danguje pasirodė raudona saulė — blausus raudonas skritulys, šviesos iš jo buvo menkai, vien prieblanda; dienai slenkant prieblanda vėl virto tamsa, o vėjas raudodojo ir inkstė prie išvartytų kukurūzų.

Vyrai ir moterys gūžėsi namuose, o išeidami laukan rišosi skeptomis nosis, akiniais saugojo akis.

Vėl stojusi naktis buvo juoda, nes žvaigždės nepajėgė prasi-skverbti pro dulkes ir prasišviesti, o langų žiburiai nė nesiekė toliau kiemo. Dabar dulkės buvo tolygiai sumišusios su oru — dulkių ir oro emulsija. Namai sandariai uždaryti, durys ir langai apkamšyti skudurais, bet dulkės skverbėsi tokios smulkios, kad ore nė nebuv-o matyti, ir tarsi žiedadulkės sėdo ant kėdžių ir stalų, ant indų. Žmonės braukėsi jas nuo pečių. Ties durų slenksčiais dryžėjo ploni dulkių brūkšneliai.

Tos nakties vidury vėjas nuskriejo sau ir šalyje liko tylu. Dul-kinas oras slopino garsus dar smarkiau negu rūkas. Žmonės, gulė-dami lovose, išgirdo, kad vėjas nurimo. Nutilus jo šniokštesiu, jie nubudo. Tyliai gulėjo ir klausėsi tylos gelmių. Tada užgiedojo gai-džiai ir jų balsai buvo prislopę, o žmonės neramiai sukruto lovose, trokšdami ryto. Žinojo, kad dulkės dar ilgai nenusės. Rytą dulkės kabojo tarsi rūkas, o saulė buvo raudona lyg sodrus, šviežias kraujas. Visą dieną dangus sijojo dulkes, sijojo ir kitą dieną. Žemę užklojo lygi antklodė. Ji sėdo ant kukurūzų, ant tvoros baslių, ant laidų; sėdo ant stogų, dengė žoles ir medžius.

Išėję iš namų, žmonės užuodė karštą, geliantį orą ir prisidengė nosis. Išėjo iš namų ir vaikai, bet nelakstė ir nešūkavo, kaip būtų šūkavę po lietaus. Vyrai stovėjo prie tvorų ir žvelgė į prarastus ku-kurūzus, dabar jau spėriai džiūvančius, pro dulkių dangą prasišvietė vos trupinėlis žalumos. Vyrai tylėjo ir judėjo retai. Iš namų išėjo ir moterys, atsistojo šalia savo vyrų — tikrino, ar šie šįsyk nepalūš. Moterys slapta tyrinėjo vyrų veidus, — težūnie tie kukurūzai, kad tik liktų šis tas kita. Vaikai stovėjo netoliese, basais kojų pirštais paišydami smėlyje, — vaikai irgi išsiuntė jusles tyrinėti, ar vyrai ir moterys nepalūš. Vaikai žvelgė į vyrų ir moterų veidus, o tada atsargiai dulkėse braižė linijas basų kojų pirštukais. Priėję prie gir-dyklų, arkliai snukiais baksnojo vandenį, kad prasklaidytų dulkiną

paviršių. Po kurio laiko iš užsižiūrėjusių vyrų veidų dingo svajinga nuostaba, jie paliko kieti, pikti ir atkaklūs. Tada moterys suprato, kad jos saugios: jie nepalūžo. Tada paklausė: ką gi darysim? O vyrai atsakė: nežinau. Bet nieko tokio. Moterys suprato, kad viskas gerai, stebintys vaikai irgi suprato, kad viskas gerai. Moterys ir vaikai giliai širdyse žinojo, kad gali tverti bet kokią nelaimę, jei tik jų vyrai sveiki. Moterys grįžo namo prie darbų, o vaikai ėmė žaisti, bet iš pradžių atsargiai. Įdienojus saulė pasidarė ne tokia raudona. Ji spigino į dulkių užklotą žemę. Vyrų sėdėjo ant namų slenksčių, rankos čiupinėjo pagaliukus ar akmenukus. Vyrų sėdėjo nejudėdami — mąstydami — svarstydami.

II

Priešais pakelės uždegtę stovėjo didžiulis raudonas sunkvežimis. Vertikalus išmetamasis vamzdis tyliai murmėjo, viršum jo tvyrojo beveik neregimas šalto mėlynumo dūmų debesėlis. Sunkvežimis buvo naujas, raudonas ir spindintis, ant jo šonų — dvylikos colių raidės: OKLAHOMA CITY TRANSPORT COMPANY. Dvigubosios padangos buvo naujos, o ant didelių juodų durų įtaisytoje kilpoje stirksojo spyna. Pro uždegtės langus su tinkleliais grojo radijas, tyliai skambėjo šokių muzika, pritildyta, kaip paprastai, kai niekas nesiklauso. Apvalioje angoje virš įėjimo tykiai sukosi nedidelis ventiliatorius, o aplink duris ir langus nekantriai zimbė musės, trankydamosi į tinklelius. Viduje ant aukštos kėdės, alkūnėmis pasirėmęs į barą, sėdėjo vienas žmogus, sunkvežimio vairuotojas, ir pasidėjęs kavą žiūrėjo į liesą vienišą padavėją. Kalbėjo jai protinga, nuilsusia pakelių kalba:

— Mačiau maždaug prieš tris mėnesius. Operavosi. Kažką išplovė. Pamiršau, ką.

O ji:

— Atrodo, mačiau vos prieš savaitę. Tada atrodė sveikas. Visai mielas vaikinai, kai neprasmirdęs.

Retsykais prie durų tinklelio tyliai sugausdavo musės. Kavos aparatas išsplovė garus ir padavėją, nepakeldama akių, siektelėjo ranka sau už nugaros ir jį išjungė.

Lauke žmogus ėjo greitkelio pakraščiu, tada perėjo greitkelių ir prisiartino prie sunkvežimio. Lėtai priėjo prie priekio, ranka prilietė žvilgantį bamperį, apžiūrėjo ant priekinio stiklo priklijuotą lipduką „Nepavežu“. Akimirka jau ketino toliau eiti keliu, bet

prisėdo ant pakopos priešingoje negu restoranas pusėje. Neturėjo nė trisdešimties metų. Akys tamsiai rudos, net obuoliuose šiek tiek rudo pigmento. Skruostikauliai aukšti ir platūs, skruostuose įsirėžusios tvirtos gilios raukšlės, išlinkusios ties burna. Viršutinė lūpa ilga; kadangi dantys atsikišę, lūpos įsitempusios, kad juos uždengtų, nes šis žmogus mokėjo užsičiaupti. Rankos tvirtos, plačiais pirštais, nagai stori ir rumbuoti lyg kriauklytės. Tarpupirštis tarp nykščio ir rodomojo piršto bei mėsingoji rankų dalis žvilgėjo nuospaudomis.

Žmogaus drabužiai buvo nauji — visi iki vieno pigūs ir nauji. Pilka kepurėlė tokia nauja, kad snapelis dar standus ir sagutė neištrūkusi, o ne beformė ir gumbuota, kokia taps kepurei kurį laiką vykdžius visas tarnystes — nešamojo maišo, rankšluosčio, skepetos. Kostiumas pigaus pilko storo audinio ir toks naujas, kad ant kelnų dar neišsilyginusios sulankstymo raukšlės. Mėlyni šambrė marškiniai standžiai, lygiai iškrakmolyti. Švarkas per didelis, kelnės per trumpos, nes žmogus buvo aukštas. Švarko pečių siūlės nusiėlusios karojo ant rankų, bet rankovės vis tiek buvo per trumpos, o švarko priekis laisvai plevėsavo ant pilvo. Avėjo naujais rusvais batais, vadinamaisiais „kariuomenės naujaisiais“, pakaltais pusračiu lyg pasagos, saugant kulnų pakraščius, kad nenusidėvėtų. Žmogus prisėdo ant pakopos, nusiėmė kepurę ir nusiėluostė ją veidą. Tada užsidėjo, trūktelėjo ir taip pradėjo būsimą snapelio nudėvėjimą. Dėmesį traukė kojos. Pasilenkęs atlaisvino batų raištelius, tada paliko atrištus. Jam virš galvos skubriais melsvų dūmų kamuoliukais kuždėjo dyzelinio motoro išmetamosios dujos.

Restorane nutilo muzika, per garsiakalbį prašneko vyriškas balsas, bet padavė ja neišjungė, nes nesuprato, kad muzika nutilo. Čiuopdama pirštais po ausimi rado gumbelį. Mėgino apžiūrėti veidrodyje už prekystalio, neišsiduodama sunkvežimio vairuotojui, todėl vaizdavo, kad šen ten tvarkosi šukuoseną. Vairuotojas tarė:

— Buvo dideli šokiai Šoni. Girdėjau, kažką užmušė, ar kaip. Ką nors girdėjai?

— Ne, — atsakė padavėja, meiliai čiupinėdama gumbelį po ausimi.

Sėdintysis lauke atsistojo ir pro sunkvežimio priekį kurį laiką žiūrėjo į restoraną. Tada vėl įsitaisė ant pakopos, iš kišenės išsitraukė tabako kapšelį ir popierėlių. Cigaretę suko lėtai ir tobulai, apžiūrėjo, išlygino. Pagaliau prisidegė, degantį degtuką bedė į dulkes sau prie kojų. Artinosi vidudienis, saulė karpė sunkvežimio šešėlį.

Restorane vairuotojas apmokėjo sąskaitą ir į lošimo automata įmetė du dešimtukus, kuriuos gavo grąžos. Cilindrai pasisuko, bet nieko jam neišsuko.

— Tyčia taip nustatyti, kad nieko negalėtum laimėt, — pasakė padavėjai.

O ši atsakė:

— Vos prieš porą valandų vaikinai laimėjo aukso puodą. Gavo tris ir aštuoniasdešimt. Greit vėl atvažiuosi?

Jis prilaikė pravėręs duris su tinkleliu.

— Po savaitės ar dešimt dienų, — atsakė. — Reikia sulakstyt į Talsą — niekad negrįžtu taip greitai, kaip tikiuosi.

Ji piktai subarė:

— Neprileisk mūsų. Arba eini vidun, arba lauk.

— Viso, — pasakė jis ir išėjo.

Įkandin trinkelėjo durys su tinkleliu. Jis stovėjo saulėje, vyniodamas kramtomosios gumos popierėlį. Buvo stambus, plačiapeitis, pilvotas. Veidas raudonas, mėlynos akys siauros ir įkypos, nes visad primerktos nuo ryškios šviesos. Mūvėjo kariškas kelnes, avėjo suvarstomus aulinius. Laikydamas gumos juostelę prie lūpų, pro tinklelį šuktelėjo:

— Na, tai nedaryk to, apie ką nenorėtum, kad sužinočiau.

Padavėja buvo nusigręžusi į veidrodį ant užpakalinės sienos.

Atsakydama numykė. Vairuotojas lėtai kandžiojo gumos juostelę, kaskart plačiai išžiodamas žandikaulį ir lūpas. Susikišo gumą į burną, suvyniojo po liežuviu, eidamas prie didžiojo raudonojo sunkvežimio.

Pakeleivis atsistojo ir pažvelgė pro langus.

— Ar tamsta manęs nepavežtum?

Vairuotojas sekundę skubiai dirstelėjo į restoraną.

— Ar nematai — ant lango lipdukas „Nepavežu“?

— Aišku, matau. Bet kartais žmogus būna geras, net jei koks niekšas turtuolis verčia jį užsiklijuoti lipduką.

Vairuotojas, lėtai sėsdamasis į sunkvežimį, apsvarstė šio atsakymo dalis. Jei dabar atsisakys — ne tik nebus geras žmogus, bet ir pasirodys verčiamas užsiklijuoti lipduką, negalys turėti draugijos. Jei paims pakeleivį, automatiškai bus geras žmogus, be to, ne iš tų, kurie leistusi stumdomi bet kokio niekšo turtuolio. Suprato, kad jį vynioja aplink pirštą, bet nematė kitos išeities. Ir norėjo būti geras žmogus. Vėl dirstelėjo į restoraną.

— Susiriesk ant pakopos, kol pavažiuosim už posūkio, — pasakė.

Pakeleivis pasilenkė, kad nesimatyty, ir įsikibo durelių rankenos. Motoras akimirką užriaumojo, buvo įjungta pavara ir didžiulis sunkvežimis pajudėjo; pirma pavara, antra, trečia, tada — laibas gaudesys greitėjant, ketvirta. Įsikibusiajam prieš akis svaigiai skriejo greitkelis. Iki pirmo kelio vingio buvo mylia, tada sunkvežimis sulėtėjo. Pakeleivis atsistojo, atidarė dureles ir įsmuko ant sėdynės. Vairuotojas pažvelgė į jį, prisimerkė ir kramtė taip, tarsi mintys ir įspūdžiai būtų rūšiuojami ir tvarkomi žandikauliais, o tik tada pagaliau suklostomi smegenyse. Akys pradėjo nuo naujos kepurės, nuslydo naujais drabužiais iki naujų batų. Pakeleivis patogiai pasitrynė nugara į sėdynę, nusiėmė kepurę ir nusišluostė ją prakaituojančią kaktą bei smakrą.

— Ačiū, bičiuli, — pasakė. — Visai nuo kojų nusivariau.

— Nauji batai, — atkreipė dėmesį vairuotojas. Balse buvo girdėti toks pat slapukavimas ir įtarumas, koks švysčiojo akyse. — Negerai vaikščiot su naujais — karšta.

Žygeivis nuleido žvilgsnį į dulkėtus geltonus batus.

— Kitų neturėjau, — atsakė. — Jei kitų neturi, tenka autis tokius.

Vairuotojas apdairiai prisimerkęs pažvelgė pirmyn ir truputį padidino sunkvežimio greitį.

— Toli kanki?

— Nea! Būčiau pėsčias nuėjęs, jei nebūčiau nuo kojų nusi-varęs.

Vairuotojo klausimuose buvo justi neįkylus kamantinėjimas. Atrodė, kad klausimais jis meta tinklus, spendžia spąstus.

— Ieškai darbo? — tęsė.

— Ne, mano senis turi ūkį, keturiasdešimt akrų. Trobelninkas — bet mes ten seniai jau.

Vairuotojas reikšmingai pažvelgė į pakelės laukus, kur kukurūzai buvo išvirtę, apėję dulkėmis. Pro dulkėtą dirvą kyščiojo smulkūs titnagai. Vairuotojas pratarė, tarsi pats sau:

— Keturiasdešimties akrų trobelninkas ir dar neišgyvendintas nei dulkių, nei traktorių?

— Žinia, pastaruoju metu negirdėjau, — atsakė pakeleivis.

— Ilgai, — pasakė vairuotojas.

Į kabiną įskrido bitė ir ėmė zurzgėti prie priekinio stiklo. Vairuotojas ištiesė ranką ir atsargiai nukreipė bitę į oro srautą, tas išnešė ją pro langą.

— Dabar trobelninkų greitai mažėja, — tęsė. — Vienas vikšras ima ir išstumia dešimt šeimų. Vikšrų čia knibžda kaip pragare. Įsirežia, išstumia trobelninkus. Kaip tavo senis atlaiko?

Liežuvis ir lūpos vėl ėmėsi pamirštos gumos, apvertė ir ėmė kramtyti. Kaskart jam išsižiojus buvo matyti, kaip liežuvis varto gumą.

— Na, pastaruoju metu negirdėjau. Aš per daug atgrubnagis rašyt, mano senis toks pat. — Bet skubiai pridūrė: — Jei norim, abu mokam.

— Buvai išvykęs dirbt?

Vėl tas slapto tyrėjo atsainumas. Jis pažvelgė į laukus, raibuliuojantį orą, nustūmė gumą už žando, kad netrukdytų, ir nusispjovė pro langą.

— Taigi, — atsakė pakeleivis.

— Taip ir maniau. Pastebėjau rankas. Mojavai kirtikliu, kirviu ar kūju. Nuo jų rankos ima blizgėt. Visada pastebiu tokius dalykus. Ir tuo didžiuojuos.

Pakeleivis pažvelgė į jį. Ant kelio gaudė sunkvežimio padangos.

— Nori dar ką sužinot? Pats pasakysiu. Nereikia spėliot.

— Na jau, nepyk. Nekišu nosies, kur nereikia.

— Bet ką pasakysiu. Nieko neslepiu.

— Na jau, nepyk. Man tik patinka pastebėt smulkmenas. Dėl įdomumo.

— Bet ką pasakysiu. Pavardė Džodas, Tomas Džodas. Mano senis — senasis Tomas Džodas.

Žvilgsnis mėsliai nukrypo į vairuotoją.

— Nepyk. Nieko blogo nenorėjau.

— Ir aš nieko blogo nenoriu, — atsakė Džodas. — Tik stengiuosi sutart, nieko nestumdyt.

Nutilo ir pažvelgė į sausus laukus, į perkarusius medžių guotus, neramiai karančius kaitriame tolyje. Iš kišenės išsitraukė tabako ir popierėlių. Cigaretę susisuko tarp kelių, kur vėjas netrukdė.

Vairuotojas atrajojo ritmiškai ir mėsliai kaip karvė. Palaukė, kol visa ankstesnė pokalbio atkarpa išnyks ir pasimirš. Pagaliau, kai atmosfera vėl rodėsi neutrali, pasakė:

— Kas niekad nėra vairavęs sunkvežimio, nežino, ką tai reiškia. Savininkai nenori, kad ką pavežtume. Tad turim čia sėdėt ir tik mint, nes kitaip rizikuojam likti be darbo, kaip aš dabar.

— Dėkoju, — pratarė Džodas.

— Pažinojau tipų, kurie vairuodami visko prisigalvodavo. Prisimenu, vienas eiles kurdavo. Dėl įdomumo.

Slapta pasižiūrėjo, ar Džodas susidomės, ar nustebs. Džodas tylėjo, žvelgė tiesiai į tolą — į kelią, į baltą, švelniai banguojantį kelią, lyg žemei patinus. Galiausiai vairuotojas pratęsė:

— Prisimenu, tasai vaikinys parašė tokias eiles. Kaip jis su pora kitų tipų klajoja po pasaulį, laka, siautėja, eina per mergas. Gaila, neprisimenu, kaip ten buvo. Tas tipas prikaišiojo ten tokių žodžių, kad net Ponas Jėzus Kristus nesuprastų. Vienoj vietoj rašo: „O tuomet išvydom nigerį, jo triggeris buvo didelis kaip straublys, kokį turi dramblys ar atitinkamas banginio kablys.“ Tas straublys — suprask, nosis. Išilgėjus kaip dramblio. Rodė man žodyne. Nešiojos tą žodyną su savim nors ir pragaran. Vartydavo, kai stabteldavo pyrago su kava.

Nilto — po ilgos prakalbos pasijuto vienišas. Slapukės akys nukrypo į pakeleivį. Džodas tylėjo. Nejaukiai pasijutęs, vairuotojas pamėgino priversti jį prisidėti prie pokalbio.

— Esi pažinojęs žmonių, kur kalbėtų tokiais gudriais žodžiais?

— Pamokslininką, — atsakė Džodas.

— Na, bet juk pikta, kai savi žmonės šneka tokiais gudriais žodžiais. Žinoma, pamokslininkui galima, vis tiek niekas gi su pamokslininku nekvailios. Bet tas tipas buvo keistuolis. Kai pasakydavo gudrų žodį, neimdavai domėn, vis tiek tik paikioja. Nė kiek neįsivaizdindavo.

Vairuotojas jautėsi tvirčiau. Bent jau suprato, kad Džodas klausosi. Nirčiai užsuko didžiulį sunkvežimį vingiu, sucypė padingos.

— Kaip sakiau, — tęsė, — žmogus, kai vairuoja sunkvežimį, maža ko prisigalvoja. O kur dėsies. Išeitum iš proto, vien sėdėdamas ir ratais rydamas kelią. Kartą vaikinys sakė, kad vairuotojai visą laiką ryja — nuolat pakeles mėšaininėse.

— Tikrai atrodo, kad ten ir gyvena, — pritarė Džodas.

— Aišku, sustoja — bet ne valgyt. Beveik niekada neišalksta. Jiems tiesiog bloga nuo važiavimo — nuo jo darosi bloga. Mėsaininės — vienintelė vieta, kur gali sustot, o kai sustoji, reikia ką nors pirkt, kad galėtum pamalti liežuviais su pana už baro. Tad paprašai puodelio kavos ir gabalo pyrago. Šitaip žmogus tarsi gauni truputį pailsėt.

Lėtai kramtė ir vartė liežuvio gumą.

— Sunku tikriausiai, — abejingai pratarė Džodas.

Vairuotojas skubiai pažvelgė į jį tikrindamas, ar nesišaipo.

— Na, ne kažin kokia pramoga, — nepatenkintas atsakė. — Atrodo, lengva tiesiog sėdėt, kol atsėdi savo aštuonias, gal dešimt ar keturiolika valandų. Bet kelias ėda žmogų. Reikia ką nors daryt. Vieni dainuoja, kiti švilpauja. Bendrovė neleidžia vežiotis radijo. Kai kurie į kelią ima pintą, bet tokie ilgai netveria, — iš aukšto pareiškė. — Aš niekad negeriu, kol nebaigęs.

— Tikrai? — paklausė Džodas.

— Taigi! Žmogui reikia prasimušt. Ką tu, aš net galvoju mokytis pašto kursais. Mechanikos inžinerijos. Lengva. Tiesiog pasimokai nesunkiai namie. Svarstau sau. Tada nebevairuosiu. Tada kitiems nurodinėsiu vairuot.

Iš švarko kišenės Džodas išsitraukė pintą viskio.

— Tikrai nešniurkštelėsi? — paerzino.

— Ne, dėl Dievo. Nė neliesiu. Negali visą laiką lakti ir mokytis, kaip aš ketinu.

Džodas atkimšo butelį, dusyk gurkštelėjo, vėl užkimšo ir įsidėjo atgal į kišenę. Kabinoje pasklido aštrus, karštas viskio kvapas.

— Kokia tau širšė įkando, — pasakė Džodas. — Kas yra — merginą turi?

— Na, žinoma. Bet vis tiek noriu prasimušt. Jau velniškai seniai lavinu protą.

Nuo viskio Džodas, regis, atsipalaidavo. Vėl susisuko cigaretę ir prisidegė.

— Man jau ne kažin kiek toli važiuot, — pasakė.

Vairuotojas skubiai tęsė.

— Man taurelės nereik, — kalbėjo. — Aš nuolat lavinu protą. Prieš dvejus metus užsisakiau tokį kursą. — Dešinė paplekšnojo per vairą. — Tarkim, kely prasilenkiu su žmogum. Pažiūriu į jį ir, kai pravažiuoju, stengiuosi viską apie jį atsimint: kokie drabužiai, batai, kepurė, kaip ėjo, gal kokio buvo ūgio ir svorio, ar randuotas. Neblogai sekasi. Beveik galiu susidaryt galvoj visą vaizdą. Kartais manau, kad reiktų užsisakyt kursą, kad tapčiau pirštų atspaudų ekspertu. Nustebtum, kiek žmogus gali įsimint.

Džodas gurkstelėjo iš gertuvės. Supešė paskutinį irstančios cigaretės dūmą, tada sukietėjusiu nykščiu ir smiliumi užspaudė žibantį galiuką. Nuorūką sutrynė į miltus ir išbėrė pro langą, kad vėjas nuneštų iš pirštų. Didelės padangos laibai kaukė ant asfalto. Tamsios, tylios Džodo akys pralinksmėjo žvelgdamos į kelią. Vairuotojas laukė nejaukiausiai žvilgčiodamas. Pagaliau ilga viršutinė Džodo lūpa išsišiepė, atidengdama dantis, ir jis tyliai sukikeno, net krūtinė sukretėjo.

— Na, bet ir užtrukai, kol susipratai, bičiuli.

Vairuotojas neatsigręžė.

— Ką susipratau? Ką turi galvoj?

Džodo lūpos akimirka ištįso virš ilgų dantų, jis apsilaižė tarsi šuva dviem lyžiais — į vieną pusę nuo vidurio ir į kitą. Balsas sušiurkštėjo.

— Žinai, ką turiu galvoj. Vos įsėdau, nužvelgei mane. Mačiau.

Vairuotojas žvelgė tiesiai prieš save, taip tvirtai spausdamas vairą, kad net delnų pagalvėlės išpampo, o krumpliai pabalo. Džodas tęsė:

— Juk žinai, iš kur aš.

Vairuotojas tylėjo.

— Negi ne? — spyrė Džodas.

— Na — tai aišku. Tai yra — galbūt. Bet čia ne mano reikalas. Aš savo nosies žiūriu. Man kas, — dabar žodžiai jau plūste plūdo: — Nekišu nosies ne į savo reikalus.

Staiga nutilo ir laukė. Rankos ant vairo vis dar buvo pabalusios. Pro langą išoko žiogas ir nutūpė ant prietaisų skydelio, ten tupėdamas sulenktomis šuolininko kojomis ėmė glostytis sparnelius. Džodas pasilenkęs sutraiškė pirštais kietą jo galvą, primenančią žmogaus kaukolę, ir paleido su vėjo srautu pro langą. Nusibraukdamas nuo pirštų sutraiškyto vabzdžio liekanas, vėl sukikeno.

— Nesijaudink, tamsta, — pasakė. — Neslepiu. Aišku, buvau Makalestery. Net ketverius metus. Aišku, šituos drabužius man davė išeinant. Man nuspjaut, kas supras. Ir važiuoju pas savo senį, kad nereiktų meluot norint gaut darbą.

Vairuotojas skubiai pasakė:

— Na, tai ne mano reikalas. Aš niekur nekišu nosies.

— Kurgi ne, — tęsė Džodas. — Ta tavo ilga nosis kyšo aštuonias mylias pirm veido. Ta savo ilga nosim nučiupinėjai mane lyg aviną darže.

Vairuotojo veidas įsitempė.

— Ne taip mane supratai... — nedrąsiai pratarė.

Džodas nusijuokė.

— Tai geras žmogus. Paveži mane. Na, po paibeliais! Sėdėjau. Tai ką! Nori sužinot, už ką sėdėjau, ne?

— Koks mano reikalas.

— Viskas ne tavo reikalas, tik varyt šitą bambūzą keliu, o tam pastangų reik visų mažiausiai. Dabar žiū. Matai ten, prieky, keliuką?

— Aha.

— Na, tai ten aš išlipsiu. Aišku, suprantu, varai į kelnes, nekantrauji sužinot, ką aš padariau. O aš tavęs ir nenuvilsiu.

Laibai kaukiantis motoras pritilo, padangų gaudesys tonu pa-

žemėjo. Džodas išsitraukė pintą ir vėl gurkštelėjo. Vairuotojas lėtai sustojo ten, kur į greitkelį stačiu kampu rėmėsi žvyro keliukas. Džodas iššoko ir sustojo prie vairuotojo lango. Vertikalus išmetamasis vamzdis pukšėjo vos įžiūrimais melsvais dūmeliais. Džodas pasilenkė prie vairuotojo.

— Žmogžudystė, — skubiai ištare. — Štai tau gudrus žodis — reiškia, nužudžiau žmogų. Septyneri metai. Išleido po ketverių, neprisidirbau.

Vairuotojo akys slydo Džodo veidu, stengėsi jį įsiminti.

— Aš tavęs nieko apie tai neklausiau, — pasakė. — Nekišū nosies.

— Gali pasakot apie tai kiekvienoj užėigoj nuo čia iki Teksolos, — Džodas nusišypsojo. — Sudie, vyruti. Tu geras žmogus. Bet, klausyk, kai truputį pasėdi cypėj, gali užuost nebylų klausimą kad ir iš pragaro dugno. Tu išsidavei vos koserę pražiojęs. — Delnu pliaukštelėjo per metalines duris. — Ačiū, kad pavežei, — pridūrė. — Sudie.

Nusigrėžė ir nuėjo žvyrkeliu.

Akimirką vairuotojas žvelgė jam pavymui, tada šuktelėjo:

— Sėkmės!

Džodas neatsigręždamas pamojo. Tada užriaumojo motoras, įsijungė pavara ir didžiulis raudonas sunkvežimis sunkiai nuriedėjo sau.